

Карпенко Володимир Сергійович

доктор філософії, начальник науково-дослідного відділу проблем підготовки військових фахівців
Національного університету оборони України, Київ, Україна

E-mail: vskarpenko88@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3699-353X>

Колесник Олександр Васильович

начальник кафедри Десантно-штурмових військ та морської піхоти
Військової академії, Одеса, Україна

E-mail: skif312@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9461-3304>

Громенко Віталій Юрійович

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник
Національного університету оборони України, Київ, Україна

E-mail: yaldiss@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0804-6631>

Сучасний стан та проблемні питання впровадження результатів навчання професійної військової освіти

У статті проаналізовано проблемні питання щодо реалізації результатів навчання професійної військової освіти в практичну діяльність військ. Авторами використано загальнонаукові методи аналізу літератури з досліджуваної проблеми, опитування репрезентативної вибірки, систематизації, узагальнення та моделювання. Особливу увагу приділено необхідності постійного моніторингу, удосконалення та приведення у відповідність до вимог військових фахівців та перегляду освітнього процесу у системі професійної військової освіти, що затребувано імплементацією стандартів НАТО в національну систему військової освіти.

У дослідженні авторами визначено особливості та вплив на службову діяльність проходження курсів професійної військової освіти. Задля визначення сучасного стану та виявлення проблемних питань щодо сучасної підготовки проведено опитування репрезентативної вибірки офіцерів, які пройшли підготовку у системі професійної військової освіти. Оприлюднено результати опитування репрезентативної вибірки та надано пропозиції щодо удосконалення професійної військової освіти у системі військової освіти.

Запропоновано та обґрунтовано модель підготовки військових фахівців з урахуванням стандартів НАТО та пріоритетних завдань задля перегляду та вдосконалення вітчизняної військової освіти загалом. Запропонована у дослідженні модель дасть змогу визначити ключові фактори щодо подальшого удосконалення системи військової освіти, а практична реалізація її в освітньому процесі забезпечить виявлення та усунення недоліків щодо підготовки військових фахівців у системі професійної військової освіти.

Ключові слова: військова освіта, курси, модель, освітній процес, офіцер, підготовка військових фахівців, професійна військова освіта.

Вступ. З аналізу практичної діяльності підрозділів Збройних Сил України планування та прийняття рішень під час виконання бойових завдань з відсічі збройної агресії та відстоювання територіальної цілісності України досі здійснюється за вкоренілими процедурами, які були впроваджені ще до незалежності України. Отже, підґрунтям актуальності проблемного питання є неадаптивність відповідних доктринальних документів у Збройних Силах України. Нехтування питаннями переходу на процедури планування за стандартами НАТО, що є вимогою керівництва Збройних Сил, призводить до розбіжностей у навчанні (підготовці) майбутнього або діючого офіцерського складу з реаліями в ході виконання завдань на полі бою. Це змушує до певних обмежень щодо реалізації офіцерами в професійній

діяльності отриманих знань, набутих ними у ході професійної військової освіти. Отже, наявна модель професійної військової освіти не повною мірою враховує особливості реалізації офіцерами отриманих знань у професійну діяльність.

Сучасна модель системи військової освіти та підготовки для офіцерського складу була розроблена під керівництвом І. Руснака, тоді першим заступником міністра оборони України, та В. Мірненком – директором департаменту військової освіти і науки Міністерства оборони України (Руснак, 2021: 14). Модель враховує вимоги стандартів НАТО, професійних стандартів підготовки військових фахівців (формування військово-професійних та професійно-спеціальних компетентностей). Однак сучасна тенденція присвоєння чергових військових звань, дострокове призначення на вищі посади та потреба в комплектуванні органів військового управління офіцерами з бойовим досвідом потребує перегляду умов професійного розвитку та особливостей набуття необхідних професійних компетентностей перед призначенням на посади відповідно до етапів військової кар'єри офіцерів.

Сучасні тенденції розвитку військової освіти в Україні розглядали Н. Черненко та А. Галімов. Автори у своєму дослідженні визначають, що вирішення теоретичних і практичних питань за принципом професіоналізації військових фахівців є необхідною умовою для тенденції розвитку військової освіти в Україні (Черненко, 2022: 10).

Доречною для нашого дослідження є наукова стаття щодо формування моделі професійної військової освіти (далі – ПВО) в Україні з урахуванням процедур оперативного планування НАТО. У статті науковцями було обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення ПВО та шляхи її імплементації в систему військової освіти з урахування процедур планування за стандартами НАТО (Мітягін, 2021: 64).

Отже, дослідження з реалізації офіцерами процедур планування за стандартами НАТО та узагальнення проблемних питань щодо впровадження в практичну діяльність військ вітчизняними науковцями не проводились.

Мета та завдання дослідження. Метою та завданням дослідження є аналіз сучасного стану і проблемних питань щодо реалізації офіцерами результатів навчання професійної військової освіти в практичну діяльність військ. Водночас запропонували модель підготовки військових фахівців з урахуванням стандартів НАТО та пріоритетних завдань задля перегляду та удосконалення вітчизняної військової освіти загалом.

Матеріали та методи дослідження. У дослідженні проаналізовано проблемні питання щодо реалізації результатів навчання професійної військової освіти в практичну діяльність військ та оприлюднено результати опитування репрезентативної вибірки офіцерів, які пройшли підготовку у системі професійної військової освіти. Для досягнення мети використано загальнонаукові методи аналізу літератури з досліджуваної проблеми, опитування репрезентативної вибірки, систематизації, узагальнення та моделювання.

Результати дослідження. Поле бою в сучасній війні є доволі швидкозмінним та потребує від офіцерів прийняття швидких, виважених та обґрунтованих рішень в умовах невизначеності. За таких умов найбільш оптимальним варіантом підготовки висококваліфікованих офіцерів є дотримання гасла «Навчати тому, що необхідно на війні». Саме впровадження у системі військової освіти окремої її складової частини – професійної військової освіти – зосереджено на реалізації вимог щодо інтеграції з НАТО та набуття офіцерами необхідних компетентностей для виконання бойових завдань за відповідним рівнем військової освіти і штатною посадою у військах (Міністерство оборони України).

Професійна військова освіта в Україні є доволі молодою формою підготовки військових фахівців у системі військової освіти. Нині це багаторівнева система L-курсів, яка запроваджена в усіх вищих військових навчальних закладах. На цих курсах офіцери здобувають знання, вміння та навички щодо порядку планування та прийняття рішень за процедурами НАТО відповідно до рівнів військової освіти (тактичний, оперативний, стратегічний) (Міністерство оборони України).

За результатами проведеного дослідження О. Мітягіним спостерігається тенденція розвитку військової освіти, а також неабиякий інтерес до системи ПВО в Україні як перспективного напрямку підготовки військових фахівців, особливо в сучасних умовах (Мітягін, 2021: 131). Крім того, автор доволі обґрунтовано виділив особливість професійної підготовки офіцерів в країнах-членах НАТО як необхідність їх професійного зростання відповідно до військових звань. Переважно така підготовка проводиться задля набуття офіцерами компетентностей щодо планування і проведення операцій у тимчасово створених підрозділах (об'єднаних спільних штабах) для координації дій різномірних підрозділів (Мітягін, 2021: 131). Водночас Д. Вітер та В. Оліферук у своєму дослідженні обґрунтовують пропозиції щодо розвитку системи військової освіти, яка побудована на стандартах та підходах держав-членів НАТО. При цьому автори звертають особливу увагу на потребу внесення змін у підготовку військових фахівців з урахуванням нових завдань і викликів, що стоять перед Збройними Силами України

(Вітер, 2021: 29). Отже, робимо припущення, що система ПВО в Україні повинна тісно перекликатися з курсами підвищення кваліфікації, особливо в контексті процедур планування за стандартами НАТО. Обґрунтовуємо це тим, що офіцери після закінчення L-курсів, як правило, призначаються на вищі посади та виконують свої функціональні обов'язки вже за іншою штатною посадою. При цьому, якщо йти шляхом впровадження стандартів НАТО, то у країнах-членах НАТО перед призначенням офіцера на вищу посаду він повинен набути специфічних компетентностей за посадою у системі ПВО. На жаль, у Збройних Силах України система за таким принципом не працює. Слід зазначити, що у структурі Збройних Сил України відсутні навіть штатні об'єднані спільні штаби, які планують та координують дії різномірних підрозділів. Система управління військами в Україні й надалі залишається ієрархічною відповідно до того, до якого виду (роду) військ належить підрозділ. Наприклад, безпосереднє управління авіацією командувач оперативного-тактичного угруповання військ не здійснює. Керівництво підрозділами авіації все одно залишається під командувачем авіації. За таких функцій в управлінні військами спостерігається невідповідність отриманих знань офіцерами на L-курсах, безпосередньо на курсах офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня (L-3).

Як відомо, у Збройних Силах України, на рівні з L-курсами здійснюється колективна підготовка офіцерів у складі діючих штабів підрозділів у системі курсів підвищення кваліфікації. Така підготовка проводиться зі штабами підрозділів, які вибувають з районів бойових дій на відновлення. Проводиться така підготовка у видових вищих військових навчальних закладах (тактичного рівня (батальйон – бригада)) і в Національному університеті оборони України (полк – бригада – угруповання).

Як приклад, у Військовій академії (м. Одеса), підготовка офіцерів у системі ПВО здійснюється на курсах L-1A, L-1B, L-1C. Офіцери тактичного рівня здобувають знання, вміння та навички для проходження військової служби на посадах тактичного рівня молодшого офіцерського складу та штатно-посадової категорії «капітан» [2]. Крім цього, у Військовій академії (м. Одеса) здійснюється підготовка офіцерів за штатно-посадовою категорією «майор» на командно-штабних курсах тактичного рівня ПВО L-2. Відповідно до освітньо-професійного стандарту офіцери набувають військово професійних компетентностей, які допомагають орієнтуватися в питаннях основних загроз та викликів для національної та міжнародної безпеки, а також ролі безпекових організацій в їх вирішенні. Також офіцери набувають спроможностей комунікувати та реалізовувати лідерські якості в службовій (бойовій) діяльності в межах чинного міжнародного та національного законодавства на рівні батальйону, полку, бригади та їм рівних. Важливою у підготовці військових фахівців є також здатність їх орієнтуватися в питаннях підтримання бойової та мобілізаційної готовності, бойової підготовки, а також завдань відповідних підрозділів і служб військової частини.

До військово-спеціальних компетентностей, яких набувають офіцери, слід віднести здатність здійснювати планування до застосування військових підрозділів на рівні батальйону, полку, бригади та їм рівних, у тому числі із застосуванням стандартів планування і тактики дій підрозділів, які використовуються у збройних силах держав-членів НАТО; здатність організовувати та здійснювати управління, підтримувати взаємодію (координацію) під час підготовки та ведення бою (бойових дій) батальйоном, полком, бригадою.

Водночас за погодженням з командуванням та спроможностями закладу в середньому кожні пів року, в межах пілотного проєкту, проводиться навчання у Військовій академії (м. Одеса) за скороченою програмою обсягом 3 кредитів ЕКТС (12 діб), яке проходять штаби батальйонів підрозділів морської піхоти, що вийшли на відновлення. За період курсу офіцери штабу набувають знань, умінь та навичок щодо планування бою відповідно до процедур Військового процесу прийняття рішення (MDMP) та удосконалюють свої навички на практичних заняттях.

Як показує досвід підготовки офіцерів на L-курсах, у Військовій академії (м. Одеса), у подальшому не повною мірою вдається реалізувати процедури планування за стандартами НАТО. Це пов'язано з не адаптивністю керівних документів. Більш того, навіть відсутністю можливостей офіцерам перейти на цей тип планування за стандартами НАТО. Практика показує, що заборонена у використанні (відмінена наказом ГК ЗС України) настанова з оперативної роботи (НОР) повсемірно продовжує використовуватись штабами в ході планування. Також у Бойовий статут механізованих і танкових військ частина II (батальйон – рота) зразка 2016 року досі не внесено змін щодо порядку застосування процедур планування за стандартами НАТО. Водночас особовий склад слухачів і курсантів ВВНЗ вивчає лише такий метод роботи (планування за стандартами НАТО TLP, MDMP), що передбачено робочими програмами курсів та освітніми програмами. Як бачимо, є вимога і водночас невідповідність, що змушує вчергове задуматись та остаточно визначитись, що все ж таки більш підходить для Збройних Сил України, в сучасній війні та яким чином має відбутись переломний момент на усіх рівнях.

Задля визначення сучасного стану та виявлення проблемних питань і підготовки військових фахівців у системі ПВО було проведено опитування офіцерів, які пройшли таку підготовку. Загалом до репрезентативної вибірки увійшли офіцери, які брали безпосередню участь у захисті суверенітету та територіальної цілісності України від російських загарбників, з різним досвідом військової служби, рівнем військової освіти, різних вікових груп та військових звань (табл. 1).

Таблиця 1

Загальна характеристика репрезентативної вибірки

Характеристика	Загальна кількість	У відсотках (%)
Стаж військової служби		
до 5 років	18	24,3
від 5 до 10 років	21	28,3
від 10 до 15 років	11	14,9
від 15 до 20 років	17	23
від 20 до 25 років	7	9,5
Військова освіта		
тактична	46	62,2
оперативна	28	37,8
Військове звання		
лейтенант	6	8,1
старший лейтенант	15	20,3
капітан	25	33,7
майор	15	20,3
підполковник	11	14,9
полковник	2	2,7
Всього	74	

Аналізуючи результати опитування офіцерів, встановили поширеність розуміння, що освіту за професійним напрямом здобувають лише на курсах ПВО (L-курсах). Так, відповідями на питання «Чи вважаєте ви доцільним професійно розвиватися тільки на курсах ПВО?» 78% склали «так». Це не відповідає дійсності системи військової освіти, а виявляє недосконалість з боку її відкритості та зрозумілості офіцерам відповідно до кар'єрного зростання та кадрового менеджменту у ЗС України. Водночас доволі тривожним є те, що 83% респондентів дали відповідь «ні» на запитання «Чи задовольнили вас отримані знання на курсах ПВО для виконання завдань за напрямом вашої професійної діяльності?».

Інтегральний показник репрезентативної вибірки щодо особливостей підготовки на L-курсах у системі військової освіти було визначено за 4 компонентами, а саме: мотиваційно-ціннісний, теоретико-змістовий, професійно-орієнтовний та когнітивний. За результатами опитування репрезентативної вибірки офіцерів дійшли висновку про потребу перегляду особливостей підготовки військових фахівців у системі ПВО з урахуванням стандартів НАТО та перспектив застосування здобутих знань офіцерами для успішного виконання бойових завдань з відсічі збройної агресії та відстоювання територіальної цілісності України.

У нашому дослідженні, крім аналізу сучасного стану та проблемних питань щодо реалізації офіцерами процедур планування за стандартами НАТО в практичну діяльність військ, доречними вважаємо проектування та обґрунтування моделі підготовки військових фахівців з урахуванням стандартів НАТО. Модель може стати доповненням до загальної системи військової освіти та підготовки для офіцерського складу. Для цього, перш за все, ми вважаємо необхідним дотримуватися загальної ідеї, що ПВО – це складова частина військової освіти, яка спрямована на професійний розвиток військових фахівців та набуття ними необхідних компетентностей для виконання завдань під час проходження військової служби (Про освіту, 2017). У нашій роботі враховано навіть те, що офіцери повинні здобувати специфічні компетентності за посадою у системі курсів підвищення кваліфікації (Тюрін, 2019: 24). Такі курси офіцери Збройних Сил України повинні проходити не рідше одного разу на п'ять років (Про організацію та проведення курсів професійної військової освіти, 2023). Це також є актуальним проблемним питанням та потребує удосконалення відповідно до стандартів НАТО.

Враховуючи результати опитування репрезентативної вибірки, особливостей організації L-курсів у системі військової освіти, дослідження щодо розвитку та удосконалення ПВО в Україні, ми дійшли висновку, що модель підготовки військових фахівців з урахуванням стандартів НАТО має доповнювати загальну систему військової освіти (Руснак, 2021: 14).

Відповідно до Закону України «Про освіту» освітній процес у системі ПВО розглядаємо як систему заходів, яка спрямована на розвиток офіцера та реалізацію ним набутих компетентностей у службовій діяльності в складі сил оборони України (Про освіту, 2017). Однак у сучасних умовах ведення бойових дій та швидкої тенденції кар'єрного зростання офіцерів система військової освіти не забезпечує здобуття необхідних компетентностей у певні періоди військової служби, особливо це проглядається у відповідності до посади. Отже, пропонуємо модель підготовки військових фахівців з урахуванням стандартів НАТО (рис. 1).

У запропонованій моделі підготовки військових фахівців з урахуванням стандартів НАТО ми враховуємо та приділяємо значну увагу національним особливостям військової освіти. Як результат, поєднання в професійній освіті стандартів НАТО та національних особливостей підготовки військових фахівців стане результатом який забезпечить у короткі терміни набуття офіцерами відповідних компетентностей для успішного виконання бойових завдань у складі сил оборони України.

У запропонованій моделі окремим блоком виділяємо курси підвищення кваліфікації як доповнення до професійного розвитку військових фахівців. Не забуваємо, що у загальній системі військової освіти в Україні однією зі складових частин є курси підвищення кваліфікації. Водночас курси підвищення кваліфікації є неформальною освітою, як і ПВО. Сучасні умови розвитку військової освіти дають змогу проводити такі курси у форматі онлайн. Саме у системі курсів підвищення кваліфікації здійснюється професійна підготовка (перепідготовка) офіцерів відповідно до функціоналу за посадою (Про організацію та проведення курсів професійної військової освіти, 2023). Однак слід внести зміни у керівні документи Міністерства оборони України щодо проходження курсів підвищення кваліфікації у сталих термінах. Таку підготовку доцільно переглянути та впровадити проходження офіцерами таких курсів безпосередньо перед призначенням на посади.

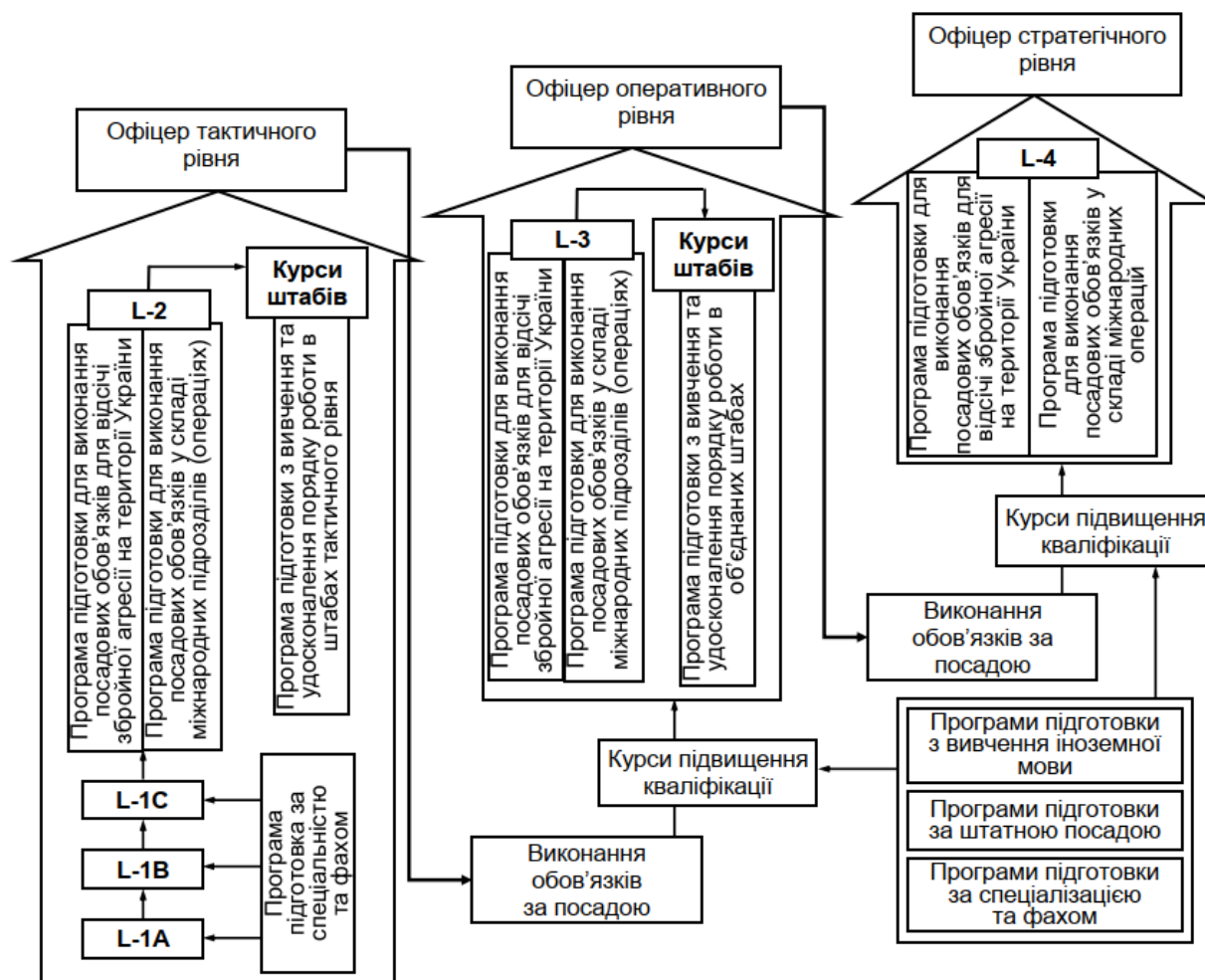

Рис. 1. Модель підготовки військових фахівців з урахування стандартів НАТО

Вважаємо, що запропонована модель повинна стати доповненням до загальної моделі системи військової освіти та підготовки для офіцерського складу (Руснак, 2021: 14) щодо ПВО.

На нашу думку, запропонована модель забезпечуватиме імплементацію стандартів НАТО в національній системі військової освіти. При цьому не буде порушено загальну підготовку військових фахівців у системі військової освіти з урахуванням національних потреб та вимог до офіцерів з відповідним рівнем освіти (тактичним, оперативним, стратегічним).

Обговорення результатів. Сьогодні система ПВО, порівняно з попередніми роками, стала більш розгалуженою. В сучасних умовах, коли противник не відмовляється від бажання захоплення територій України та знищення національної ідентичності українців, освіта та підготовка військових фахівців не можуть стояти на місці. При цьому застосування на полі бою нових зразків озброєння та військової техніки, таких як безпілотні авіаційні та морські дрони, засоби зв'язку, евакуації, розвідки та радіоелектронної боротьби, тільки змушує до розвитку та вдосконалення системи військової освіти. ПВО, як складова частина військової освіти, беззаперечно, потребує перегляду особливостей підготовки такого навчання. L-курси повинні стати тією частиною військової освіти, де офіцери в короткі терміни набувають необхідних компетентностей для виконання завдань за своїм прямим призначенням в умовах протистояння з переважаючим ворогом. Отже, підготовка військових фахівців у сучасних умовах з урахуванням тенденції розвитку озброєння та військової техніки, форм та способів ведення бойових дій, а також на фоні імплементації стандартів НАТО в національну систему військової освіти потребує постійного моніторингу, удосконалення та приведення у відповідність до вимог до військових фахівців та перегляду освітнього процесу у системі ПВО.

Висновки. В сучасних умовах повномасштабної збройної агресії та необхідності офіцерам постійно підвищувати свій професійний розвиток слід звернути увагу на результати навчання у системі ПВО. Сьогодення вимагає від офіцерів не лише бути готовим до адаптації в умовах невизначеності з урахуванням змін у формах і способах сучасної збройної боротьби та відстоювання територіальної цілісності держави. Офіцери повинні навчитися реалізовувати результати навчання в практичну діяльність військ. Для цього необхідно більш прискіпливо звернути увагу на керівні документи, в яких досі не внесено зміни відповідно до стандартів НАТО. При цьому вмотивоване молоде покоління додатково зустрічається з керівництвом, яке не сприймає відпрацювання керівних документів, наприклад бойового наказу, за стандартом НАТО. Водночас не повною мірою реалізується процедура НАТО, де командир підрозділу самостійно приймає рішення щодо виконання бойового завдання у визначеному районі (смузі). Досі у наказових документах зустрічається постановка завдань з конкретизацією підрозділу, який перебуває у підпорядкованості на два рівні нижче. У свою чергу, це спричиняє несанкціонований витік службової інформації.

Представлене дослідження не вичерпує всіх аспектів. Одержані наукові результати становлять підґрунтя для подальших досліджень наукового пошуку щодо обґрунтування оновлених вимог до науково-педагогічного та інструкторського складу у системі ПВО.

Література

Вітер Д., Оліферук В. Концепція розвитку системи військової освіти України. *Військова освіта*. 2021. № 2 (44). С. 29–42. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-44/29-42>.

Міністерство оборони України: офіційний вебсайт. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vijskova-osvita-na-tauka/shho-take-profesijna-vijskova-osvita.html> (дата звернення: 18.02.2025).

Мітягін О., Вітер Д., Карпенко В. Формування моделі професійної військової освіти в Україні з урахуванням процедур оперативного планування НАТО. *Військова освіта*. 2021. № 1 (43). С. 64–78. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-43/64-78>.

Мітягін О. Освіта та індивідуальна підготовка у країнах НАТО. *Військова освіта*. 2021. № 2 (44). С. 131–143. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-44/131-143>.

Про організацію та проведення курсів професійної військової освіти та курсів підвищення кваліфікації у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти і передвищої військової освіти у 2023–2024 роках: Наказ Міністерства оборони України від 4 січня 2023 року № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007322-23#Text> (дата звернення: 23.12.2024).

Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.02.2025).

Руснак І., Мірненко В., Кас'яненко М., Оліферук В., Вітер Д. Інноваційна військова освіта: стан та перспективи розвитку. *Військова освіта*. 2021. № 2 (44). С. 9–20. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-44/9-20>.

Тюрін В., Салій А., Кас'яненко М., Опенько П., Мартинюк О. Обґрунтування моделі підготовки фахівців Повітряних Сил у сучасних умовах. *Наука і оборона*. 2019. № 4. С. 20–26. DOI: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2019-9-4-20-26>.

Черненко Н., Галімов А. Сучасні тенденції розвитку військової освіти в Україні. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Ушинського*. 2022. Вип. 4(141). С. 7–12. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2022-4-1>.

The modern state and problematic issues of implementing the learning outcomes of professional military education

Karpenko Volodymyr

*Doctor of Philosophy, Head of the Research Department for the Training of Military Specialists
National University of Defense of Ukraine, Kyiv, Ukraine*

Kolesnyk Oleksandr

*Head of the Department of Airborne Assault Troops and Marines
Military Academy, Odesa, Ukraine*

Hromenko Vitaliy

*PhD in Engineering (Candidate of Technical Sciences), Senior Research Fellow
National University of Defense of Ukraine, Kyiv, Ukraine*

The article analyzes problematic issues regarding the implementation of the results of professional military education in the practical activities of the troops. The authors used general scientific methods of literature analysis on the problem under study, survey of a representative sample, systematization, generalization and modeling. The article draws special attention to the need for constant monitoring, improvement and alignment with the requirements for military specialists and revision of the educational process in the system of professional military education, which is required by the implementation of NATO standards in the national system of military education.

In the study, the authors identified the features and impact on service activities of taking professional military education courses. In order to determine the current state and identify problematic issues regarding modern training, a survey was conducted of a representative sample of officers who have been trained in the professional military education system. The results of a representative sample survey have been published and proposals have been made for improving professional military education in the military education system.

A model for training military specialists has been proposed and substantiated, taking into account NATO standards and priority tasks, with the aim of reviewing and improving domestic military education in general. The model proposed in the study will allow us to identify key factors for further improving the military education system, and its practical implementation in the educational process will ensure the identification and elimination of shortcomings in the training of military specialists in the system of professional military education.

Keywords: *military education, courses, model, educational process, officer, training of military specialists, professional military education.*

References

Viter, D., & Oliferuk, V. (2021). Kontseptsiya rozvytku systemy viys'kovoyi osvity Ukrayiny [Conception of the military education system's development in the Ukraine]. *Viys'kova osvita*. 2021. № 2 (44). S. 29–42. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-44/29-42> [in Ukrainian].

Ministerstvo oborony Ukrayiny [Ministry of Defense of Ukraine] / Ofitsiynny veb-sayt. Retrieved from: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vijskova-osvita-na-tauka/shho-take-profesijna-vijskova-osvita.html> [in Ukrainian].

Mityahin, O., Viter, D., & Karpenko, V. (2021). Formuvannya modeli profesijnoyi viys'kovoyi osvity v Ukrayini z urakhuvannyam protsedur operatyvnoho planuvannya NATO [The model of the professional military education in Ukraine forming in aspect of NATO's operational planning procedures]. *Viys'kova osvita*. 2021. № 1 (43). S. 64–78. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-43/64-78> [in Ukrainian].

Mityahin, O. (2021). Osvita ta individual'na pidhotovka u krayinakh NATO [Education and individual training program in NATO]. *Viys'kova osvita*. 2021. №2 (44). S. 131–143. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-44/131-143> [in Ukrainian].

Pro orhanizatsiyu ta provedennya kursiv profesiynoyi viys'kovoyi osvity ta kursiv pidvyshchennya kvalifikatsiyi u vyshchyykh viys'kovykh navchal'nykh zakladakh, viys'kovykh navchal'nykh pidrozdilakh zakladiv vyshchoyi osvity i peredvyshchoyi viys'kovoyi osvity u 2023–2024 rokakh: Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 04.01.2023 r. № 7 [On the organization and conduct of professional military education courses and advanced training courses at higher military educational institutions, military training units of higher education institutions, and pre-higher military education institutions in 2023–2024: Order of the Ministry of Defense of Ukraine of January 4, 2023, No. 7] / Ministerstvo oborony Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007322-23#Text> [in Ukrainian].

Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05 veresnya 2017 roku №2145-VIII [On education: Law of Ukraine of 05 September 2017 No. 2145-VIII] / Verkhovna rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

Rusnak, I., Mirnenko, V., Kasianenko, M., Oliferuk, V., & Viter, D. (2021). Innovatsiyina viys'kova osvita: stan ta perspektyvy rozvytku [Innovative military education: state and perspectives of development]. *Viys'kova osvita*. 2021. № 2 (44). S. 9–20. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2021-44/9-20> [in Ukrainian].

Tyurin, V., Saliy, A., Kasianenko, M., Openko, P., & Martynyuk, O. (2019). Obgruntuvannya modeli pidhotovky fakhivtsiv Povitryanykh Syl u suchasnykh umovakh [Justification of the model for training Air Force specialists in modern conditions]. *Nauka i oborona*. 2019. №4. S. 20–26. DOI: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2019-9-4-20-26> [in Ukrainian].

Chernenko, N., & Halimov, A. (2022). Suchasni tendentsiyi rozvytku viys'kovoyi osvity v Ukraini [Modern tendencies in the development of military education in Ukraine]. *Naukovyy visnyk Pivdenoukrayins'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni K. Ushyns'koho*. 2022. Vyp. 4 (141). S. 7–12. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2022-4-1> [in Ukrainian].

Received: August 12, 2025

Accepted: August 21, 2025

Published: October 21, 2025